

Warszawa, 19 marca 2015 r.

Szanowny Pan
Zbigniew Papierski
Prezes Zarządu
Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Łodzi

Szanowny Panie,

Zgodnie z informacjami przekazanymi Fundacji Panoptykon w odpowiedzi na wniosek o udostępnienie informacji publicznej, w niektórych łódzkich autobusach i tramwajach znajdują się kamery nagrywające dźwięk. Są one zamontowane poza kabiną prowadzącego pojazd i zgodnie z deklaracją MPK rejestrują zarówno głos kierowcy, jak i pasażerów stojących w sąsiedztwie kabiny. Celem nagrywania dźwięku ma być „zapewnienie bezpieczeństwa dla pasażerów, prowadzących oraz nadzór nad pojazdami”. Monitoring pomagać ma również wyjaśniać ewentualne spory między pasażerami a kontrolerami czy kierowcami.

Zgodnie z art. 47 Konstytucji RP każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego. Monitoring wizyjny – bez względu na to, czy wiąże się z nagrywaniem dźwięku – stanowi ingerencję w te prawa. W związku z tym jego wykorzystywanie powinno być ograniczone do sytuacji, w których jest to absolutnie konieczne. Jednocześnie zwracamy uwagę, że według badań naukowych¹ monitoring nie wpływa na zwiększenie poziomu bezpieczeństwa. Powszechna obecność kamer rodzi natomiast negatywne zjawiska społeczne, takie jak obniżenie zaufania społecznego czy rozproszenie odpowiedzialności.

Emanacją konstytucyjnej zasady ochrony prywatności jest koncepcja dóbr osobistych, które podlegają ochronie na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego. Każda osoba, która uzna, że doszło do naruszenia jej prywatności np. poprzez nagrywanie jej rozmów (co wiąże się ze szczególnie silną ingerencją w prywatność), może pozwać MPK Łódź o naruszenie dóbr osobistych. Pozew mógłby zawierać żądanie przeprosin oraz wypłaty zadośćuczynienia.

Stosowanie kamer nagrywających dźwięk prowadzi także do przetwarzania danych osobowych. Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych (dalej: **uodo**) za dane osobowe uważa się wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej. Danymi osobowymi są nie tylko imię i nazwisko, ale również wizerunek czy treść rozmów, do których przetwarzania dochodzi w związku z wykorzystywaniem kamer monitoringu wizyjnego.

¹ Por. P. Waszkiewicz, Wielki brat 2010. *Systemy monitoringu wizyjnego – aspekty kryminalistyczne, kryminologiczne i prawne*. Warszawa 2011.

Fakt, że wykorzystywanie kamer monitoringu prowadzi do przetwarzania danych osobowych, a tym samym wiąże się z koniecznością przestrzegania odpowiednich przepisów, potwierdził Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 11 grudnia 2014 r. w sprawie Ryně przeciwko Czechom (sygn. C-212/13). Odpowiadając na pytanie prejudycjalne czeskiego Naczelnego Sądu Administracyjnego, Trybunał Sprawiedliwości zwrócił uwagę, że obraz zarejestrowany przez kamerę stanowi dane osobowe, ponieważ pozwala on ustalić tożsamość danej osoby. Monitoring wchodzi więc w zakres stosowania dyrektywy 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych (dalej: **dyrektywa**). Obowiązująca w Polsce ustawa o ochronie danych osobowych jest zaś wdrożeniem dyrektywy, a więc orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości stanowi wytyczną również do interpretacji polskich przepisów. Zwracamy przy tym uwagę na okoliczności sprawy – pytanie dotyczyło prowadzonego przez prywatną osobę monitoringu, który obejmował fragment przestrzeni publicznej. Trybunał uznał więc, że istnieje możliwość identyfikacji przypadkowych przechodniów, co przesądziło o uznaniu nagrań za dane osobowe. Biorąc pod uwagę, że wykorzystywany w łódzkich autobusach i tramwajach monitoring wiąże się z rejestracją nie tylko obrazu, ale również dźwięku, w naszej ocenie tym bardziej zasadny jest wniosek o możliwości identyfikacji nagrywanych osób.

Biorąc pod uwagę konieczność stosowania ustawy o ochronie danych osobowych do danych przetwarzanych za pomocą monitoringu, zwracamy przede wszystkim uwagę na nadrzędne zasady ochrony danych osobowych – zasady celowości i adekwatności. Wynika z nich, że administrator danych nie może przetwarzać więcej danych, niż jest to niezbędne do osiągnięcia zaplanowanego celu. Nie mogą to być również inne dane, niż to konieczne. W tym kontekście naszym zdaniem nagrywanie dźwięku w pojazdach MPK narusza obie wspomniane zasady. Bezpieczeństwo pasażerów i kierowców a także nadzór nad pojazdami można osiągnąć stosując inne narzędzia, które nie prowadzą do tak głębokiej ingerencji w prywatność.

Niezgodność z ustawą o ochronie danych osobowych stosowania kamer nagrywających dźwięk jest tym większa, iż MPK nie dochowuje obowiązków informacyjnych spoczywających na spółce, jako na administratorze danych osobowych, m.in. nie informuje pasażerów o fakcie i celu nagrywania ich rozmów.

Na marginesie zwracamy uwagę, że w Polsce nie wprowadzono dotychczas kompleksowej regulacji prawnej zasad funkcjonowania monitoringu wizyjnego. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przygotowało jedynie dwie wersje projektu założeń projektu ustawy o monitoringu wizyjnym² – obie przewidują zakaz łączenia monitoringu wizyjnego z możliwością rejestracji dźwięku.

Naszym zdaniem nagrywanie dźwięku w pojazdach komunikacji miejskiej stanowi rażącą, niedopuszczalną ingerencję w prywatność korzystających z nich osób, a także narusza ustawę o ochronie danych osobowych. Dlatego postulujemy bezzwłoczne podjęcie działań zmierzających do zmiany tego stanu rzeczy, na przykład poprzez demontaż ww. kamer.

Zwracamy przy tym uwagę, że dotychczas nie upubliczniliśmy informacji o nagrywaniu dźwięku w autobusach i tramwajach MPK Łódź, licząc na to, że zdecydują się Państwo na zmianę

² Obie wersje założeń przygotowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych dostępne pod adresem: <http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/200701>.

dotychczasowej praktyki. Ze względu na wagę sprawy, prosimy o szybką informację o podjętych przez Państwa działaniach.

W imieniu Fundacji Panoptykon

Małgorzata Szumańska

Wiceprezeska

Do wiadomości:

1. Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych;
2. Hanna Zdanowska, Prezydent Łodzi.

